

Az unitárius egyházat és a magyar történelemírást nagy veszteség érte, Jakab Elek történelemtudós halálában.

A forradalom vérkereszttségén ment keresztül. Kardja szabadságáért harczolt, lelke a nemzeti, szabad, nagy eszmékért amaz idő lelkesedés árával együtt hullámozott. Ahoz a nemzedékhez tartozott, melyet magasra emelt a sikeres harczok dicsősége, de a melyre aztán az elnyomatás sötét napjaiban annál nehezebb feladat, terhes kötelesség szakadt, azokhoz a kiválóbb férfiakhoz, a kiknek szelleme e zord időszakban is megtalálta az utat és módot a magyar nemzeti élet tűzének élesztésére.

Részt vett mindazokban a küzdelmekben, melyeket a protestans egyházak erősségeiben a nemzet létének alapjaiért vívtak. Tevékeny részt az unitárius egyház ügyeiben, a melynek egész lélekkel, szive minden érzésével hiva volt s melynek műveivel oly sokat használt, — megírva és kellő világításba helyezve az unitárius fejedelem, János Zsigmond életét, kitől a protestans egyházak vallásszabadsága más országokat megelőzőleg szentesítést nyert, több jeles unitárius püspök és világi férfiú életrajzát, a Szentábrahámi Mihályét, az Enyedi Györgyét, Bölöni Farkas Sándorét s több másokét, és megírva egy nagyobb munkában az egyház alapítója, a lángeszű hitjavító, Dávid Ferencz halhatatlan emlékét.

Páratlan szorgalommal dolgozott s számos kötet látott tőle napvilágot. De életének csaknem felét annak a munkának szentelte, mely kétségtelenül legnagyobb műve, történelemírói munkásságának koronája: „Kolozsvár története“, eredeti okmányok alapján megalkotva.

A hitszabadságban növekedett s szerette nemzete szabadságát lángoló érzéssel, mint oly egyháznak tagja, melynek dogmájában a hazaszeretetet külső tekintet nem korlátozza. Ez a szabadság-szeretet sugárzik mindenütt műveiben, melyeket örökségül hagyott a magyar unitárius egyháznak és hazájának.

Nyilván szép örökségek ezek és hozzá az általa annyi fáradtsággal s áldozattal gyűjtött székely-pályadij alap, azon nemzet történelmének megírására, melynek egyik nagy fia volt.

Életének emlékét s nevét a hitsorsosok és a honfitársak hálás kegyelme fogja megőrizni.

PÉTERFI DÉNES.

GYÖNGYMONDATOK.

(Ujkori írótól.)

F á j d a l o m.

Ha nem éreznők a fájdalmat, magunkat mind összebeznők a nélkül, hogy megéreznők. Fájdalom kezdődése nélkül semmi életműködést sem tennénk, nem közlekednénk. Éhség, unalom, ohajtás, szerelem mind megmozdító fájdalmak, vagy fájdalomkezetek. És minden érző állatost fájdalomköteles — oly szükséges. mint a halál, — következőleg az nem lehet sem a gondviselés hibája, sem rosszakarata, sem büntetés. *Voltaire.*

Az ember, ki fájdalmat nem ismer, nincs részvéttel szerencsétlenek iránt nem érez szánalmat, nem könyörül, kihal szivéből a társadalmi kötelességérzet, — szóval, valóságos szörnynyé lesz emberalakban. *Rousseau.*

Ha a jelen szerencse fogalmához járúl tulélt nyomoraink fájdalmas emléke, örömkönnyekeket ejtünk, — és ez az örömekeket tetőpontja. Ha pedig szorongató körülmény van még hátra, mely miatt szivünknek fájni kell; ez a birtokolt jónak is örömet csonkitja, csökkeneti. *Mendelsohn.*

Ha szivünk vérzik, van ész, mely elég erővel és tehetséggel bír, hogy annak sebet meggyógyítsa. *Kisfaludi Sándor.*

F e g y e l e m.

A világban soha sem hiányzott az önkény és rabszolgaság, hódító és hódított, bakó és áldozat. *Constant Bénédict.*

A házi fegyelemtartásban többnyire a nők a vezérek, a férfiak csak közkatonák. *Jókai.*

F e l e d é s.

A feledékenység tengere nagyobb az oceánnál: mennyi minden hull belé? s még elég tér van rá. *Saphir.*

A multak emlékéből kiemelni a hasznosokat jobb, mint a gyönyörködtetőket. Miért feledni a mennyei üdvös parancsokat? ne feledjük istent s önmagunkat. *Petrárka.*

A feledékenységet kettő okozza: egyfelől fajra jár, másfelől fokozza a korosulás. *Gall.*